

**intervju dr. Boštjan M. Zupančič, profesor prava,
sodnik v Strasbourgu**

Zgodila se je najhujša kršitev človekovih pravic v zgodovini človeštva

[Dnevnikov objektiv](#) - sobota, 09.05.2009 Tekst: Marjana Vončina

Ljubljana - Kdor le ni preveč od tega sveta, se zaveda vsak dan globlje negotovosti današnjega časa. Žal tu ne gre za pretirane občutke v majhnem slovenskem kozarcu vode, v katerem je vsaka malenkost vihar in vsak anofeles slon. Tudi ne gre za teroristične napade po Evropi in druge podobne budilne klice iz pekla. Na kocki je preživetje civilizacije.

Dr. Boštjan M. Zupančič,
profesor prava, sodnik v Strasbourgu. (Foto: Jaka Gasar)

Na kocki je preživetje vrste. Kdaj in zakaj se je zgodovinska spirala začela odvijati navzdol? Ko sem bil še deček, mi je oče vedno pripovedoval zgodbo o faraonovem Jožefu in o tem, kako je vladarju razložil sanje o sedmih debelih in suhih kravah. Živimo zdaj zadnjo od debelih krav?

To je vprašanje, ki ga **dr. Boštjan M. Zupančič**, že enajsto leto sodnik Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu, pred tem ustavni sodnik in še prej profesor na ljubljanski Pravni fakulteti ter ameriški univerzi Harvard, zastavlja že v prvih stavkih svoje nove knjige, ki je tik pred izidom, v Prvi od suhih krav. Ko bo izšla, bo grozeči pohod svetopisemske krave iz faraonovih sanj v Prvi Mojzesovi knjigi še bolj izrazit in strašljiv. Razmislek o tako usodnih vprašanjih, ki zadevajo svet in človeštvo v celoti, je sicer nekoliko nenavaden za pravnika, strokovnjaka na področju procesnega in ustavnega prava, ne pa tudi za intelektualca njegovega kova. V preteklosti je izdal vrsto esejev in monografij, nekakšnih intelektualnih avantur in politično-filozofskih sprehodov skozi

svet. Tokrat mu je segel do dna, k samemu jedru, k izvoru in perspektivam največje civilizacijske krize. "Smo na samem robu katastrofe," pravi, in to zaradi "neke kemične iznajdbe, v začetku DDT-ja, ki se je zaradi človeške neprevidnosti, arogance in neumnosti tako zahrbtno obrnila proti človeški vrsti kot celoti." Človeštvo si je zadalo nož v hrbet, civilizacija žre samo sebe.

Gre svet k hudiču?

Izvirni grški pomen besede *krisis* se nanaša na odločitev, izbiro. Z drugimi besedami, v vsaki krizi, v vsaki globoki krizni situaciji je v anarhiji in kaosu, ki ji sledita, možnost trenutka resnice in svobode. To je trenutek, ko stvari postanejo jasne in se odpre tudi možnost drugačne odločitve. Vprašanje, ali gre svet k hudiču, je v tem trenutku, ki še ni kaotičen, vprašanje, kakšen bo razplet samega kaosa. O tem pa tudi najboljši analitiki, na primer Jacques Attali v svoji knjigi *La crise, et apres*, Kriza, in kaj potem, jasno povedo: če smo intelektualno pošteni in ne tako kot nekateri, ki se pretvarjajo, da jim je vse jasno, je treba reči, da nikakor ni mogoče predvideti, kaj se bo zgodilo. To je vprašanje svobode v trenutku odločitve. Toda ta svoboda ne zadeva posameznika, ampak vso planetarno vas, in vprašanje je, ali je svet sposoben tega, kar v francoščini imenujejo *gouvernance planetaire*, globalne vlade: za reševanje problemov, pa naj bodo to klimatske spremembe, ptičja gripa ali karkoli podobnega, je potrebna globalna vlada. Attali povsem jasno pove, da nam brez nje grozi verjetnost svetovne vojne.

To je tisto, kar najbrž imenujete hudič. Ampak hudič lahko pogleda tudi iz kakšne druge luknje. Ugledna znanstvena publikacija *New Scientist* na primer predvideva, da bo do leta 2100 segrevanje ozračja doseglo tako raven, da bo Evropa vse do zemljepisne višine Strasbourga opustošena kot puščava, da o dvigu gladine morja niti ne govorimo. To in seveda milijon drugih zadev terja globalno vodenje, ker so problemi globalni. Ob tem pa se pojavljajo ovire, kot so nacionalizem, šovinizem itd. Neki Ludvik XIV., ki je na silo združil fevdalne partikularnosti pod eno nacionalno vlado, kar je pospešilo gospodarsko in vsakršno drugo dogajanje, je to lahko storil, danes pa si je težko predstavljati, kdo bi odigral vlogo Sončnega kralja za ves planet. Zato smo trenutno v položaju, ko je nemogoče predvideti, kaj se bo na koncu izcimilo iz kaosa.

Je to potem čas zadnje od debelih krav?

Ne dobesečno. Pri tej metafori o sedmih debelih in sedmih suhih kravah se je faraon naslonil na razlago sanj, ki mu jo je ponudil Jožef: nekaj je prihranil v obdobju debelih krav, da je preživel obdobje suhih, ko sta pustošili suša in lakota. To je bilo razmeroma kratko obdobje štirinajstih let. Zdaj pa je najmanj, o čemer govorimo, tako imenovani Kondratijev cikel, po katerem se čas ne meri z leti, ampak desetletji: njegov spodnji lok, pod črto v koordinatnem sistemu, se je pri zadnji krizi začel leta 1929. Iz njega je zahodna ekonomija, v glavnem ameriška, tudi zaradi svetovne vojne, ki je bila v tem pogledu katalizator, izplavala šele leta 1949. Potem se je lok vzpenjal do leta 1974, ko je začel nazadovati. S stališča Kondratijeva lahko mirno rečemo, da smo spet padli pod črto oziroma da smo na začetku nekega navzdol obrnjenega klanca, za katerega ni mogoče predvideti, kako globoko bo padal. Tudi ta klanec pa ima svoje dvige in padce: malo se

dvigne, potem spet pade. Toda to, kar je zagotovo pred nami in kar se tudi v Sloveniji že kaže, je eksplozija nezaposlenosti. S tem pa problem ni več makroekonomski in abstrakten, ampak zadeva konkretne usode konkretnih ljudi. Iz tega izhajajo najprej socialne, potem socioekonomske, politične in na koncu ideološke posledice.

Velika nevarnost kriznih situacij, kot je bila na primer v Nemčiji v času, ko se je Kondratijev cikel obrnil navzdol, je, da se politična scena polarizira. Ljudje ne verjamejo več v zmerne, razumne rešitve malih korakov, ampak terjajo hitre in radikalne. To pa je krasna topla greda za razne oblike fašizma, šovinizma, za psihopate vseh vrst. V zvezi s tem bi omenil knjigo, na katero sem naletel v zadnjem času, Political Ponarology, Politična ponarologija poljskega psihologa dr. Andrzeja M. Łobaczewskiego, znanstvena študija o naravi zla, prilagojenega za politične namene. V psihiatriji je že dobro znano, da v kriznih časih psihopati cvetijo.

Se vam ob pogledu iz Strasbourga zdi, da se Slovenija s premajhnimi koraki odziva na finančno in gospodarsko krizo?

Nimam tega občutka. Je pa velika prednost Slovenije pred Islandijo in Irsko, da je vezana na evro. Ta evropski amortizer po mojem mnenju za zdaj še v veliki meri rešuje položaj pred skrajnostmi. Poleg tega je velika zasluga dr. Jožeta Mencingerja, za katero bi moral dobiti najvišje državno odlikovanje, da v prvih letih tranzicije ni nasedel Jeffreyju Sachs. Poglejte, kje je zdaj Madžarska!

Kramarjev milijon je v luči globalne ekonomske krize in temačnih napovedi, ki zadevajo človeštvo v celoti, malenkostnega in obrobnega pomena. A kljub temu, kako vi gledate na tako visoke menedžerske nagrade v času, ko se večajo reke brezposelnih in obupno zevajo prazne police Rdečega križa za hrano?

Kramarja ne poznam in ne bom govoril o njegovem milijonu, so pa te nagrade, v Franciji na primer zlata padala, v času, ko so ljudje lačni, povsod velik problem. Samo tisti, ki je popolnoma brez sočutja, brez vsakršne empatije, samo človek, ki se, recimo, dobro prepozna v Fincherjevem filmu The Fight Club, Klub golih pesti, lahko v teh kriznih časih brez vsakršnega občutka za mero izsili ali sprejme zlato padalo ali visoko denarno nagrado, in to zato, ker je v njegovi hierarhiji vrednot najvišja vrednota denar. Kar je patološko, in ta patologija je v samem osrčju krize. Islandska premierka je pred nedavnim rekla, da je problem scela etičen: veliko sodobnih politikov ne pristaja na nič drugega kot na logiko moči in denarja. Te vrste "politika", ki je v resnici institucionalizirana patologija, ima po logiki, da vsaka riba pač smrdi pri glavi, prikrito destruktiven vpliv na vse nižje ravni piramide.

Spomnil bi na film Wall Street z Michaelom Douglasom, ki je že pred leti nakazal zlorabo notranjih informacij. Ob glavnem junaku, psihopatu, sociopatu, igra nekdo, ki ga imenujem "aptamilski" tip, ki je popolnoma brez hrbtenice in v procesu sodelovanja z borznim posrednikom izda svojega očeta, njegovo firmo itd. Ta dva filma, čeprav narejena daleč pred krizo, se mi zdita še najboljša primera za to, kar se dogaja.

Attali v svoji knjigi *La crise, et apres* uporablja izraz "tisti, ki so uvedeni v dogajanje", na primer v bankah, borzah itd., in sam jih je imel za velik problem. Na Islandiji je bilo takšnih trideset in zdaj vse te ljudi preganjajo. Tožilstvo kot imunski sistem družbe mora v takih primerih ostro nastopiti ali pa bo šlo celotno politično telo v franže. Attali seveda ne gleda tega "aptamilskega" problema tako, kot ga obravnavam jaz, ker gleda iz svoje perspektive, in to je pač njegova skodelica čaja, kot rečemo. Ampak dokazano je, in o tem je bil objavljen vodilni Lieberjev članek v newyorškem tedniku *The Village Voice*, da je pri vseh teh finančnih špekulacijah v resnici velik problem tožilstvo in da se v New Yorku ni odzvalo na to, kar so pravzaprav vsi vedeli: da prihaja do gromozanskih zlorab, da obstajajo tako imenovane piramidne sheme in da je bila globalno to ena sama velikanska piramidna shema. Nekatere od vodilnih ljudi bi že zdavnaj lahko ustavili, a tega niso naredili. Tožilstvo je odpovedalo na celi črti.

Kako se je to lahko zgodilo?

Svoj dokaj pesimističen odgovor bom navezal na pogovor, ki sem ga imel pred kratkim z nekim tožilcem v Sloveniji. Potožil mi je, da zlasti mlajši kolegi, ki šele prihajajo s fakultete in na katere bi se moral nasloniti, enostavno ne sodelujejo. To je velik "aptamilski" problem, ker pravni sistem s svojimi podsistemi od policije in tožilstva do raznih protikorupcijskih poskusov lahko deluje samo, če so vsi uglaseni na isti dur: da imajo trdna načelna vrednostna stališča, zaradi katerih je vse ostalo drugotno. To je povedal že Aristotel v *Nikomahovi etiki*. Če te zavore ne delujejo, anomija, stanje brez vrednot, narašča, in zato so tisti, ki si pustijo plačati milijonske nagrade, pravilo, drugi pa izjeme. Zato se oportunistične bakterije v telesu družbe nevarno širijo in jo na koncu lahko tudi pokopljejo. Razvrednotenje vrednot, demoralizirano in vse bolj amoralno okolje, ki se ne kaže samo v razpadanju in vse hujšem nazadovanju socialnih in državnih institucij od šolstva in univerze do sodstva, od državne uprave do vseh treh vej oblasti, od medijev do gospodarstva, nas prizadene globlje, kot si mislimo. Družba razpade v prah posameznikov, ki jim je vse dovoljeno. Ko pa ni nič nespodobno in prepovedano, to vodi v vse tisto, kar sodi v socialno patologijo.

Kje so korenine tega, kot pravite, aptamilskega problema? Aptamilski... kaj je to?

Ko sem se pred več kot dvajsetimi leti spraševal o vzrokih androgenosti, o vse bolj očitni feminizaciji moške populacije, sem to pripisal dejstvu, da matere svojih dojenčkov ne dojijo več, ampak jim dajejo mleko v prahu, aptamil. Androgenom, ki jim danes rečejo metroseksualci, smo rekli aptamilci. Sicer pa so vse resnice na koncu preproste in odgovor v marsičem ponuja Łobaczewski v *Politični ponerologiji*: pravi, da se v nedemokratskih in tudi demokratskih sistemih na oblast prikopljejo ljudje, ki so brez vesti in zavor. Ker so sijajni manipulatorji množic, je prav ta brezvestnost njihova prednost. Te vrste patologija skokoma napreduje, ker so ljudje, ki jih volijo, naivni in jih izvolijo na visoke politične položaje. To se dogaja povsod po svetu. Łobaczewski pravi, da se ti brezvestni ljudje hitro prepoznajo in da med seboj dobro sodelujejo. Med take prišteva tudi Tonyja Blaira, ki se je zdel za vse sprejemljiv in politik tako imenovane tretje poti.

Sredi aprila so slovenski sindikati organizirali demonstracije pred parlamentom. Recimo temu - mirne demonstracije. Tudi sicer po svetu kje zagori, kakšnega močnega socialnega revolta pa kljub vsemu ni. Kako to?

Ob zasedanju zveze Nato v Strasbourgu, Kehlju in Baden-Badnu v začetku aprila so bili v Strasbourgu izgredi protestnikov, zaradi katerih je Francija poslala 35.000 policistov na francosko stran reke, koliko je bilo nemških na drugi strani reke, ne vem. Nosili so sicer neke plakate, Capitalism isn't working, Another world is possible itd., vendar se kaj revolucionarnega ni zgodilo. Izgredi so se končali tako, da so protestniki zažgali hotel Ibis v bližini mostu, ki povezuje Francijo in Nemčijo, zelo dobro homeopatsko lekarno in laboratorij ter opuščeno carinarnico, po tednu dni pa se je protest izpel, demonstranti so se razšli - in konec. Ne v Strasbourgu, ne v Grčiji in ne kje v vzhodni Evropi ne najdemo kakšne ideologije, kakšnega revolucionarnega naboja. Skratka, vsi ti izgredi so po opredelitvi brezidejni, zato ne gre za kak politični revolt v imenu nečesa, ampak nekakšno množično psihopatologijo tipa Klub trdih pesti. Z operativnega stališča notranjih ministrov teh držav je to lahko v tolažbo, saj brez ideologije ne more biti organizacije, brez organizacije pa ne resnega ogrožanja oblasti. Tako da je to, kar bomo poleti videli po Evropi in za kar bodo sprožilni faktorji nezaposlenost in vsi drugi resni razlogi, še daleč od kakršnekoli nove ideologije in zato bistveno manj nevarno.

Kar je po svoje presenetljivo. Po logiki Kondratijevega cikla družba potrebuje petdeset let za spremembo političnih razmerij. Ob sedanji krizi predsednik Svetovne banke Robert Zoellick izjavlja, da nihče ne ve, kako dolgo bo trajala, razred superbogatih in razred revnih sta si daleč narazen. Zakaj ni radikalnejših zahtev po spremembah?

Za vsako širše družbeno nezadovoljstvo, upor in spremembo režima je poleg novih vrednot potrebna določena mera zdrave testosteronske agresivnosti. Če Immanuel Wallerstein napoveduje, da bo po koncu vseh treh vodilnih ideologij prišel čas praznega teka zgodovine, in če smo priče vse bolj očitni feminizaciji moških, se je treba vprašati, ali ni v obtoku premalo testosterona, da bi komu prišlo na pamet, da bi svet zares in radikalno spremenil.

Prof. Niels Skakkebaeck s koebenhavnske univerze je bil prvi, ki je odkril, da je število spermijev v kubičnem milimetru človeške sperme v zadnjih petdesetih letih padlo za več kot 50 odstotkov. Danes vemo, da se ta padec že bliža dvajsetim milijonom, ko prizadeti moški ni več ploden. V Parizu in širši okolici je na primer ugotovljeno, da tako imenovani "spermcount" pada za približno 3,2 odstotka na leto. BBC je pred nekaj leti prikazal podobne spolne anomalije tudi v živalskem svetu. V Sloveniji govorijo o neplodnosti tretjine moških! Zelo zanesljiva Environmental Protection Agency je že pred leti izdelala 120 strani dolgo študijo o tako imenovanih ksenoestrogenskih učinkih pesticidov in drugih kemikalij, ki jih industrija množično spušča v okolje. Podpisala jo je cela vrsta vodilnih znanstvenikov. V njej že takrat najdemo stavek, da te kemikalije "že vplivajo na vedenje moške populacije". Medtem uradna medicina zaznava velik porast raka na prsni pri ženskah in raka na prostati pri moških ter nepravilnosti v razvoju moških spolnih organov pri novorojenih dečkih, ki se lahko pokažejo kot nespuščena moda,

nepravilnosti v razvoju spolnega uda itd. A medtem ko se te nepravilnosti pokažejo že ob rojstvu, vse druge posledice splošnega upadanja testosterona pridejo na dan z zamikom petnajstih do dvajsetih let. Danes imamo opraviti s popolnoma spremenjenim moškim. Na univerzah se to kaže v velikem nezanimanju za tehnične vede, v nezainteresiranih, apatičnih študentih, v pravu v feminizaciji profesije in pomanjkanju odločnosti pri odločanju o zadevah, kar med drugim povzroča tudi famozne sodne zaostanke. Statistika zakonskih zvez povsod upada, v Franciji je že 25 odstotkov samohranilk, upada zanimanje za šport, moški posedajo v ženski družbi, hkrati ženske ugotavljajo, da so mladi moški premalo spolno agresivni v dobrem smislu. Vse več je tudi "transseksualnosti". In vse manj teženj po korenitih družbenih spremembah. Pod vrhom ledene gore se tako skrivajo usodna vprašanja za preživetje civilizacije.

Če je vse to v zvezi s pesticidi dokazano, kako to, da ni močnejših ugovorov?

To je seveda zgodba, ki ni dolga samo, če jo je treba razložiti, ampak dejansko že dolgo traja. Predvsem se moram razveseliti, da sta na slovenski sceni biologa, gospoda Komata in dr. Pretnar, ki z biološkega stališča zelo uspešno potiskata to vprašanje v ospredje. Njuna prednost je, da je Slovenija tako nepomembna v evropskem prostoru, da si lahko privoščita govoriti resnico, ki je v Franciji, Nemčiji, Veliki Britaniji prepovedana. Tam je medijska blokada, za katero stoji agrokemični lobi, skoraj popolna. Znanstveno je dokazano in resne znanstvene publikacije poročajo o tem, a kot je rekel Stalin, če je naklada manjša od 10.000 izvodov, se sploh ni vredno razburjati, ker vse ostane v ozkih krogih.

Praško deklaracijo, ki apelira na politiko, stroko in javnost, da se začne takoj reševati problem hormonskih motilcev, med katerimi so tudi pesticidi, je leta 2005 podpisalo okoli 700 biologov, endokrinologov, fiziologov itd., profesorjev na raznih fakultetah. Mediji so to seveda gladko prezrli, izjema je bil le New Scientist, ki je strogo znanstvena revija. Od tega so minila že štiri leta, zgodilo pa se ni nič. Slovenija je v tem pogledu medijski heroj, in to po zaslugi Komata in dr. Pretnarja, ki se ukvarjata s temi vprašanji kljub agrokemičnemu lobiju. Ta menda deluje prek ministrstva za kmetijstvo in celo Inštituta za varovanje zdravja. To so lokalne podrobnosti, s katerimi nisem čisto na tekočem.

To je en del zgodbe. Drugi pa je, da se ne da kaj dosti narediti. Pesticidi so v obtoku že od konca štiridesetih let in če vemo, da se proces maskulinizacije možganov pri moškem zarodku in utero odvije med 17. in 21. tednom nosečnosti in da zadošča že nekaj molekul ksenoestrogena, da blokirajo produkcijo testosterona, ki je predpogoj za maskulinizacijo možganov, potem bi bil učinkovit ukrep le, če bi bila vsaka noseča ženska v kritičnem obdobju nosečnosti v karanteni. Tako imenovani gender-benders, izkrivljevalci spolne istovetnosti, ne blokirajo samo maskulinizacije možganov, ampak vplivajo tudi na razvoj primarnih in sekundarnih spolnih znakov.

Vprašanje je, ali se te degenerativne spremembe v genomu kopičijo, kot trdi francoski endokrinolog Claude Aaron. Na Nizozemskem so pred nedavnim naredili poskus na miših: mišji samec je bil sicer spolno nekoliko degeneriran, vendar je imel še dovolj

sperme, da je zaplodil naslednjo generacijo. Izkazalo se je, da je bila po petih generacijah, ko ni bilo prisotnih nobenih pesticidov in drugih kemikalij, ki bi prodrle v placento nosečih miši, ista degeneracija, ki so jo opazili pri prvem samcu, še vedno prisotna. To dokazuje, da se degenerativne spremembe v genomu kopičijo in po določenem času udarijo na površje. Z drugo besedo, to, kar nam leta 1968 ni bilo "na očeh", je zdaj množično: feminizacija moških je danes očitna.

Kaj mislite s tem?

Če je feminizacija moških tisto, kar se vidi na površini, potem resnični problem, za katerega je bil vzrok seveda v maternici, nastopi v zgodnjem otroštvu: takrat, ko bi se moral deček poistovetiti s svojim očetom, ki je nosilec prepovedi. To je ta ojdipizacija, v kateri so instalirane moralne norme, in to je tisto, kar pojasni, zakaj nekdo lahko vzame milijonsko nagrado za to, da je, recimo, uničil neko podjetje. Če se to ne zgodi, družba pade na preojdipsko raven, na kateri vrednote ne delujejo več. O tem sem se pogovarjal z zelo prosvetljenim zdravnikom, sinom endokrinologa Clauda Aarona. Rekel mi je: "Ti takih stvari ne boš nikoli razumel. Če hočeš vedeti, zakaj jih ne boš razumel, si oglej ameriško grozljivko Funny Games avstrijskega režiserja Michaela Hanekeja!" Film je bil prvič posnet leta 1997, zaradi sprevržene, perverzne popularnosti pa je leta 2007 dosegel še svojo ameriško izdajo. Prikazuje sadistično krutost dveh aptamilcev, ki s palicami za golf pobijeta vso družino. Če je tako popularen med mladino v Franciji, to pomeni, da se je nekaj totalno spremenilo in sprevglo. Popolnoma jasno je, da je ta ojdipski trikotnik, ki ga sestavljajo oče, mati in sin, temelj vsake skupnosti, nosilen za kulturo in civilizacijo.

Vidite to sprevrženost enakomerno porazdeljeno po svetu, v Evropi, na Kitajskem, v ZDA?

Jasno je, da je v Sloveniji, ki je že tako grajena na tradicionalnem cankarjanskem materinskem kompleksu, ne glede na to, ali so pesticidi ali ne, drugačna kot kje na Kitajskem, kjer sta po njihovi terminologiji jin in jang bliže skupaj in kjer feminizacija moških ni enaka kot pri kakšnih ameriških kavbojih. Skratka, odvisna je od kulture, ker tu ne govorimo več o kemiji in biologiji, ampak o posledicah, ki nastanejo v četrtem in petem odmiku od samega kemičnega vzroka. Z drugo besedo, če imajo na Islandiji problem s tridesetimi aptamilci, ki so jim sesuli finančni in ekonomski sistem, je jasno, da je ta sprevrženost v islandski kulturi, ki je vikinška kultura, nekaj povsem drugega kot v kakšni Avstriji, Italiji, Indoneziji, na Kitajskem ali v ZDA. To, kar je fascinantno, namreč niso razlike med posameznimi kulturami in kako na to epidemijo preojdipskosti reagirajo, ampak to, da so si okoliščine tako zelo podobne. Če so nenadoma problemi podobni v Latviji, na Islandiji in v Sloveniji, se lahko vprašamo, kako je to mogoče. Če imajo te kulture bolj malo skupnega, mora biti vzrok vsesplošne anomalije, stanja brez vrednot, drugačen: vzrok je v kemiji. Na Japonskem je na primer nastal škandal, istoveten z logiko Funny Games, ko je mlajši moški šest ali sedem let treniral svoje pse, da so pogrizli ženske v noge. Sprevrženo do konca! A s psihoanalitičnega stališča, ko se ve, kakšen je vpliv falične matere na psihološki razvoj sina, nas to ne sme presenetiti.

Ko držite v roki kozarec vode, ali kaj razmišljate, kaj pijete?

Rekel bom raje drugače: v povprečnem vinu - govorim o sortnih, arhivskih vinih - boste našli devet ftalatov, motilcev hormonov. Logično, ker francoski vinogradniki grozdja, ki ga stisnejo, niti ne operejo, za kar imajo morda kakšne ekološke ali druge razloge. A tudi če bi ga oprali, bi bil kvečjemu kak ftalat manj. Zato vina ne pijem več, razen če gre za biološko pridelano vino, ob zagotovitvi, da v njem ni pesticidov.

Kako vplivajo pesticidi na ženske?

Če je za moški zarodek kritično obdobje med 17. in 21. tednom nosečnosti, vdori estrogenskih učinkov pesticidov na ženske nimajo nobenega vpliva. Danes so prav tako normalne kot pred petdesetimi leti. Zaradi feminizacije moških prevzemajo funkcije, ki so bile nekoč izključno moška domena, ker ni nobene konkurence več. Ženske postajajo monopolisti na socialni sceni. Toda edini članek, ki sem ga v medijih zasledil o tem, je bil objavljen v International Herald Tribune: čudil se je, zakaj so ameriški fantje postali povsem neambiciozni in raje montirajo klimatske naprave, kot da bi študirali. Nekaj podobnega sem opazil tudi sam, ko sem bil še na rektoratu v Ljubljani. Raziskave so pokazale, da fantje zelo oklevajo, preden se sploh vpišejo na univerzo, medtem ko se dekletom to zdi samoumevno. Sicer pa je orkestrirani molk o tem razumljiv: vsako šesto delovno mesto na svetu je odvisno od uporabe kloridov.

Za vse to naj bi bil vzrok pomanjkanje testosteronske energije?

Androgena enostavno ni več. Toda to ni posledica pesticidov, ki jih zaužijemo odrasli. Usodno je izključno okno, skozi katero udari pesticid v času nosečnosti na moški zarodek.

Kako to, da vas ta vprašanja tako zanimajo?

Z njimi se ukvarjam že dvajset let. Prihajam iz zdravniške družine, sestra je pediaterka, tako da so mi že zato nekatere stvari bližje, kot profesor pa sem bil iz generacije v generacijo priča spremembam študentske populacije. Če pa gledam to s stališča človekovih pravic, je po mojem globokem prepričanju to, kar se je zgodilo s pesticidi in posledicami, ki iz tega izhajajo, milo rečeno najhujša kršitev človekovih pravic v zgodovini človeštva: ljudje so sami sebi hormonsko ukradeni že v maternicah svojih mater. Še bolj tragično pa je, da gre pri tem za dve, tri, deset generacij. Na udaru sta zato celotna kultura in civilizacija.

Je po tej logiki mogoče najti povezavo med trenutno krizo in pesticidi?

Tu je treba biti previden. Tako kot ni mogoče reči, da so jo sprožili pesticidi, ker bi se Kondratijev cikel sam po sebi zgodil, po drugi strani vsak, ki gleda Wall Street z Michaelom Douglasom, razume, da ti mlajši aptamilski moški niso sposobni moralnega napa, da bi preprečili zlorabe, kakršne so pospešile piramidno shemo z bankami,

borzami itd. in za katere lahko domnevamo, da bi se zgodile v bolj mili obliki ali sploh ne.

Je težko biti oče ob vsem, kar veste o tej trpki resnici našega časa?

Ne, ni težko biti oče, se pa kdaj čisto intimno sprašujem, v kolikšni meri se bo zgodila ojdipizacija pri sinovih. Ampak to se vidi šele po dvajsetem letu.